

Verslag van de bewonersbijeenkomst vliegenoverlast Heijplaat, gehouden op 14 november 2018, in RDM Rotterdam Congrescentrum, Heijplaatstraat 23, Rotterdam, aanvang 19.30 uur

Aanwezig: Rob van Eijck (Manager SB Zuidwest)
Ineke van den Elzen (Gebiedsregisseur SB)
Maljaerd den Hollander (Wijkmanager Heijplaat)
Anna Möller (KAD)
Jeroen Lamers (DCMR)

circa 30 belangstellenden, plus circa 15 vertegenwoordigers van betrokken organisaties en bedrijven

Voorzitter: Jean Paul Andela

Notulen: Edwin Wendt (Notuleerservice)

1. Opening

De **voorzitter** opent de vergadering om 19.30 uur. Onderwerp van gesprek is de vliegenoverlast waarmee Heijplaat te kampen heeft. De aanwezigen zullen worden bijgepraat door deskundigen. Daarna is er ruimte voor vragen en opmerkingen en afspraken voor de toekomst.
Na afloop van het plenaire gedeelte kan in kleiner comité informeel worden doorgepraat.

2. De bijeenkomst

De avondvoorzitter is aan de gemeente verbonden als ambtenaar. Vanavond vervult hij een onafhankelijke rol en zal hij erop toezien dat de deskundigen en de gemeente hun verhaal kunnen doen, en dat de bewoners zich gehoord voelen.

Presentatie KAD – adviseur Anna Möller

Het Kennis- en Adviescentrum Dierplagen (KAD) uit Wageningen heeft in opdracht van de gemeente monitoring verricht van de vliegenoverlast tussen mei en september 2018.

KAD, in 1942 opgericht als onderdeel van het ministerie van Landbouw en sinds 1998 een zelfstandige en onafhankelijke stichting, houdt zich bezig met advisering en publieksvoorlichting, inspecties, kennisontwikkeling, determinaties en opleiding. In het kader van dit project houdt het KAD zich bezig met:

- Ø Monitoring op relevante locaties. In 2017 hadden meerdere inspecties het karakter van een momentopname. In 2018 is gekozen voor een langere periode.
- Ø Begeleiding bij het verkrijgen van informatie over de bron(nen) van de vliegenoverlast.
- Ø Advies in maatregelen voor het oplossen van het probleem via aanpak van de bronnen.

Onderdelen problematiek vliegenoverlast:

- Hoge complexiteit.
- Determineren van de soort – kijken naar de leefwijze.
- Vaak worden de vliegen aangetroffen in een buitenomgeving. Daar kan niet zomaar elk bestrijdingsmiddel worden gebruikt vanwege praktische redenen en beperkingen door wetgeving.
- Preventie is van belang. Door de bron weg te halen, worden geen nieuwe exemplaren aangevoerd.

De feitelijke monitoring

Tussen juni en september werd steeds gemeten op zorgvuldig geselecteerde locaties met verschillende afstand richting de woonwijk, met een referentiepunt aan de rand van het gebied. Het KAD dankt de bewoners van de huizen waar de onderzoekers werden ontvangen om te meten.

In Nederland leven zo'n 5.000 soorten vliegen. Aangetroffen zijn:

- Ø Gewone kamervlieg.
- Ø Kleine kamervlieg (leeft op vloeibare mest).
- Ø Vleesvlieg (legt eitjes op vlees).

Vangstresultaten:

De gewone kamervlieg (<i>Musca domestica</i>) werd	423 keer gevangen.
De kleine kamervlieg (<i>Fanniidae</i>) werd	3545 keer gevangen.
De vleesvlieg (<i>Calliphoridae</i> en <i>Sarcophagidae</i>) werd	21.758 keer gevangen.

Op de kinderboerderij werden alle soorten in alle vallen aangetroffen.

Bij SUEZ komt binnen de gewone kamervlieg voor, buiten de vleesvlieg en gewone kamervlieg.

Bij twee overlastlocaties (tuinen) komen alle soorten voor in alle vallen.

In de referentievall werden vooral kleine kamervliegen en vleesvliegen aangetroffen.

In de buitenomgeving zijn weinig gewone kamervliegen gevonden.

Aanbevelingen voor 2019

- o Doorgaan met onderzoek.
- o Informatie aanvullen door betere metingen met fysieke monsters en beter vastleggen van meldingen.
- o Samenwerking tussen omwonenden, gemeente, DCMR en bedrijven.
- o Meer aandacht voor preventie.
- o Vroeg in het voorjaar (medio april) starten met onderzoek.
- o Tussentijdse terugkoppeling vanuit het KAD over voortgang.
- o Onderzoeksgebied vergroten.
- o Een centraal punt in de wijk, aanvullend op de nieuwsbrief en de website, waar bewoners naartoe kunnen komen om monsters langs te brengen. Evt. kijken naar de mogelijkheden voor een wekelijks spreekuur, als daar behoefte / noodzaak voor blijkt te zijn.

Vragen

Hoe is de samenwerking met andere gemeenten? In Delfgauw vindt eenzelfde onderzoek door het KAD plaats. Daar moeten mensen hun PMD inzamelen en zitten heel veel vliegen in de Kliko's. Dat PMD-afval komt naar Suez. Heijplaat heeft ook vliegenoverlast. Is dan 1 + 1 dan geen 2?

KAD: Dit zijn op zichzelf losstaande onderzoeksopdrachten geweest.

Voorzitter: Het is goed om in de toekomst onderzoek waarvan het KAD kennis heeft hierbij te betrekken.

De monsters van binnenshuis waren gewone kamervliegen. Zijn de buiten aangetroffen vliegen andere soorten?

KAD: In het buitengebied zijn meetpunten opgesteld, met de aangegeven gevangen soorten. Er zijn nog geen meldingen van monsters binnenshuis met vleesvliegen geweest.

Zijn er seizoenspieken? Wanneer komen de vliegen op, hoeveel generaties zijn er in een jaar?

KAD: In die informatie zal het KAD voorzien.

Zijn de vallen specifiek bedoeld voor de gewone kamervlieg?

KAD: de lokstof is afgestemd op de gezochte soorten.

Er wordt veel onderzoek gedaan naar de bronnen, maar wordt er ook onderzoek gedaan naar de omgeving? Misschien zijn er op Heijplaat wel heel weinig natuurlijke vijanden.

KAD: Daaraan is in dit onderzoek geen aandacht besteed. Klimatologische effecten – extreme zomer – zijn van grote invloed op de vliegenpopulatie. Het is dan ook niet te zeggen of de groei van de populatie komt door het klimaat of door het ontbreken van natuurlijke vijanden. Dat zou een aantal jaren gevolgd moeten worden.

Is er een verband met de grote populatie kraaien?

KAD: Dat is heel belangrijk om te blijven volgen. Vogeloverlast kan een rol spelen.

De oorzaken vinden en preventie krijgen alle aandacht, maar ondertussen hééft Heijplaat de vliegen al wel. Er is ook behoefte aan beheersing.

Voorzitter: Hieraan wordt in het derde deel van de bijeenkomst aandacht besteed.

Presentatie DCMR-Jeroen Lamens

De DCMR Milieudienst Rijnmond controleert in totaal 25.000 bedrijven op naleving van de milieuregels. Jeroen Lamens controleert SUEZ, maar vertegenwoordigt hier de DCMR ook voor Renewi en de kinderboerderij.

DCMR werkt voor de provincie en voor gemeenten. Bij de kinderboerderij is de gemeente Rotterdam de opdrachtgever, bij RENEWI en SUEZ is dat de provincie.

Spreker presenteert een overzicht van de klachten in 2016, 2017 en (tot nu toe) 2018. Deze zijn uitgesplitst op klachten over vliegen, geuroverlast van SUEZ, geuroverlast van RENEWI en overige geurklachten.

De vliegenoverlast is, na minder dan tien klachten in 2016, in de loop van 2017 gestegen tot boven de vijftig. Over 2018 zijn tot nu toe al bijna 500 klachten binnengekomen.

Het aantal geurklachten schommelt tussen de 120 en 200. Het hoogste aantal werd in 2016 behaald, na een daling in 2017 (circa 120) zijn er tot nu zo'n 150 klachten binnengekomen in 2018. De geuroverlast van RENEWI levert zo'n tien klachten per jaar op. Vorig jaar was er een toename tot zo'n twintig. Onder 'overige geurklachten' is alles geschaard waarvan de melder niet specifiek naar een bepaald bedrijf wijst. Dat aantal vertoont een dalende lijn, van zo'n 100 in 2016 naar zo'n veertig in het nog lopende jaar.

VRAAG: Het vermoeden wordt uitgesproken dat op de meldkamer van de DCMR onvoldoende wordt doorgevraagd. Er is verwarring ontstaan omdat de DCMR de overkoepelende term 'Waalhaven-complex' is gaan hanteren. Zou men wel doorvragen, dan zou honderd procent van de 'overige' stankklachten tot SUEZ zijn te herleiden, meent de vragensteller.

Het kan zijn dat de meldkamer wel doorvraagt en dat de klagers het echt niet weten.

De **voorzitter** stelt voor dat de opmerking wel bij de meldkamer wordt doorgegeven.

Na controle vanwege de grote vliegenoverlast in mei bleek dat SUEZ daarvan niet de bron was. De geurklachten zijn waar mogelijk uitgesplitst of op 'overig' gezet.

DCMR kan niet zelf milieumaatregelen nemen, als toezichthoudende instantie kan hij alleen de bedrijven onder druk zetten deze maatregelen te nemen. Wanneer een maatregel niet binnen een gestelde termijn is genomen, kan de DCMR handhavende maatregelen, zoals een dwangsom opleggen.

Kinderboerderij

De kinderboerderij werd naar aanleiding van het onderzoek in mei verplicht de mest op te ruimen, goed af te voeren en het terrein schoon te houden. Het toezicht is sterk verscherpt. Waar gewoonlijk een kinderboerderij eens per drie jaar wordt bezocht, is die op Heijplaat afgelopen jaar drie tot vijf keer bezocht.

RENEWI/ Van Gansewinkel:

Nadat enkele jaren geleden de hal afbrandde, werd het afval buiten opgeslagen. Het huisvuil, gft en overig stankoverlast gevend afval moest op last van de DCMR naar locaties verder van de bewoonde wereld.

Afgelopen zomer was er opnieuw een brand, waarbij het vuur van een brandende container met matrassen oversloeg naar een andere container waarin ook matrassen zaten. Na de brand werden de containers met matrassen gescheiden van elkaar opgesteld.

In de vergunning zijn strengere maatregelen opgelegd. De temperatuur wordt dagelijks gemeten. De aandacht voor afvalbranden wordt nu provinciebreed opgepakt, door de vijf milieudiensten in Zuid-Holland. De samenwerking heeft ook de aandacht van de landelijke branchevereniging 'Vereniging Afvalbedrijven'. Het toezicht op RENEWI is ook verscherpt: in plaats van twee of drie bezoeken per jaar zijn het er dit jaar al een stuk of tien geweest.

SUEZ:

Waar het terrein vroeger vol plastic lag, ligt er nu nog enkel hout en puin. Dat zou normaliter niet moeten stinken. Sinds 1 januari houdt SUEZ zich niet meer bezig met compost. Een andere stankreducerende maatregel is het dichtedeurenbeleid. Waar vroeger deuren openstonden omdat vrachtwagens in en uitrijden, geldt tegenwoordig dat er pas een deur open mag als de andere deuren dicht zijn. Er is dus minder doortocht en daardoor geurverspreiding. De kans op het ontsnappen van vliegen moet daardoor zijn afgenomen.

De lucht in de hal wordt door koolstoffilters geleid.

Ook bij SUEZ is het toezicht geïntensiveerd: van een tot drie keer per jaar naar afgelopen jaar zo'n 25 keer.

Aan SUEZ is opgelegd dat men doelmatig het ongedierte moet bestrijden. Er is fulltime een SUEZ-medewerker op de locatie die volgens de regels gif inzet.

Hoe nu verder?

DCMR gaat door met verscherpt toezicht, zeker zolang de overlast er is.

Met gerichte klachten kunnen gemeente en DCMR beter optreden. Klagers wordt aangeraden 'niet het tijdstip van klagen te laten noteren, maar het tijdstip waarop men daadwerkelijk overlast had.

DCMR blijft 24/7 het meldpunt, maar heeft de burgers nodig als ogen, oren en neus.

Vragen

Hoe staat het met de vorig jaar aangekondigde 'digitale neus'?

In het hele havengebied zijn zo'n 300 neuzen beschikbaar. Die meten op een aantal componenten. Een aantal geuren (ammoniak) is heel specifiek. 'Vuilnis' bestaat wel uit 100.000 componenten en is dan ook nauwelijks elektronisch te detecteren.

Met het dichtedeurenbeleid gaat SUEZ kennelijk de stank overdag te lijf, maar het lijkt of men 's nachts de boel doorlucht. Met name 's morgens vroeg stinkt het vaak enorm. Een bewoonster die op de City Terminal werkt, merkt dat ze na de late dienst op weg naar huis enkel de lucht hoeft te volgen.

Een vertegenwoordiger van SUEZ, aanwezig op de bijeenkomst meldt dat 's nachts af en toe de deur opengaat, net als overdag afhankelijk van het verkeersaanbod.

De bewoonster die bij de City Terminal werkt, heeft ook daar veel vliegenoverlast.

DCMR: Meld dat ook, maar wel met de locatie erbij.

Op advies van de **voorzitter** worden vragen over stank verder in het plenaire gedeelte van de bijeenkomst achterwege gelaten. Het gaat vanavond over de vliegenoverlast.

Interview met Stadsbeheer Schone Stad – Ineke van den Elzen (gebiedsregisseur SB) / Maajaerd den Hollander (wijkmanager)

Er is nog geen duidelijke oorzaak van de vliegenoverlast aan te wijzen. De gemeente gaat de aanbevelingen van het KAD op een aantal onderdelen overnemen. De gemeente wil de oorzaak weten en die wegnemen, zodat de overlast verdwijnt en niet terugkeert.

Voorzitter: Waarom wordt als eerste voor preventie gekozen?

Bestrijding is lastig, vliegen zitten veelal in de buitenlucht. Middelen gebruiken, is praktisch onmogelijk en aan regels gebonden. Zorgen dat de vliegen niet komen, is de enige oplossing. Het is dus zaak dat mogelijke bronnen niet tot ontwikkeling komen. Als kleine bronnen zich manifesteren, moet men daar tijdig bij zijn.

Wat betekent verbreding van de samenwerking met de bewoners?

Er is behoefte aan informatie. Anders dan in aanloop naar 2018 wil de gemeente in 2019 eerder met de bewoners om de tafel om de aanpak vorm te geven. Er moeten meer meetpunten in de woonkernen komen, er moeten eerder afspraken worden gemaakt. Daarbij wordt graag gebruik gemaakt van het bewonersplatform i.o.

Hoe ziet het wegnemen van de bronnen eruit?

De aanpak hangt af van wat men gaat tegenkomen. Dit jaar was er een duidelijke bron: de kleine kamervlieg, die te herleiden was tot de kinderboerderij.

Voorzitter tegen aanwezigen:

Daarmee is het probleem niet opgelost. Een deskundig bureau geeft als feedback dat geen eenduidige bron is aan te wijzen. Dat bureau spreekt van een vliegenplaag. De DCMR intensificeert de controles bij de bedrijven waarvan is te verwachten dat daar iets gebeurt in relatie tot dit probleem. In sommige gevallen is opgetreden. In het nieuwe jaar moet er meer worden georganiseerd in samenwerking met de bewoners. Er komt een platform waaraan de bewoners kunnen deelnemen. Het onderzoeksbureau biedt aan interactiever met de bewoners te delen waar de onderzoeken toe leiden. Tenslotte is de preventie belangrijk. Hieraan kunnen behalve de bewoners ook de ondernemers – die ook aan het platform moeten deelnemen – bijdragen.

Met een onderzoek los je geen plaag op, dit moet leiden tot praktische maatregelen. De voorzitter roept de aanwezigen op zich voor de vliegen-monitoringsgroep te melden bij Maljaerd den Hollander.

De uitkomsten van de besprekingen met het bewonersplatform en de ondernemers worden in april 2019 teruggekoppeld aan Heijplaat, zodat iedereen ruim voor de zomer weet waaraan men toe is.

Vragen:

In 2016 was de vliegenoverlast nog beperkt. Wat is er in de periode daarna veranderd in de bedrijfsvoering bij ondernemingen? Is daarnaar gekeken? Dan kom je tot mogelijke bronnen.

KAD: Er zijn juist preventieve maatregelen genomen waardoor de overlast zou moeten dalen. Er wordt ook gekeken naar de bedrijfsvoering. De vleesvliegen hebben geen link met wat er bij de bedrijven is aangetroffen.

SUEZ: In 2011 is men op deze locatie begonnen met sorteren van plastic, in 2015 is de lijn uitgebreid en zijn drankkartons toegevoegd.

KAD: Daar moeten we dan naar kijken.

DCMR: Er is een explosie van vliegen geweest, maar waar die vandaan komt, is zo lastig te duiden.

De **voorzitter** specificeert de vraag: zijn er in de controles bij de genoemde ondernemingen veranderingen in de bedrijfsvoering geweest die het risico op vliegenoverlast vergroten?

DCMR: Nee. Gedacht kan worden aan de PMD vanaf 2015, maar dat is het niet.

De vertegenwoordiger van Suez zegt zelf dat hij er materiaal bij heeft gekregen. Misschien komt het daar wel van.

De volumes zijn toch toegenomen? Daar komen meer vliegen op af.

De **voorzitter** merkt op dat de deskundigen dat niet hebben geconstateerd.

KAD: Het is meegenomen in het onderzoek.

Vragen en antwoorden gaan langs elkaar heen, merkt een bewoonster op. Het gaat niet specifiek om SUEZ. Zijn er in de regio dingen veranderd bij bedrijven die kunnen meespelen? De vraag is om dat in het vervolgonderzoek mee te nemen.

SB: Sinds een paar jaar is het KAD ingehuurd voor onderzoek. In '16 en '17 ging het om momentopnames voor bronnenonderzoek. In 2018 is op Heijplaat de hele zomer gericht gezocht naar de bronnen. Daar zijn de bedrijven in meegenomen. Na twee, drie jaar is

duidelijk dat ruimer moet worden gekeken dan alleen op Heijplaat. Daarom wil men komende winter ook samenwerken met de bewoners.

Er móet iets veranderd zijn in het Waalhaven-complex, zonder met vingers te wijzen. Dat kan de DCMR toch gewoon opzoeken?

DCMR: Er is een explosie geweest, alleen op Heijplaat. Niet in Pernis, niet in Charlois. Er wordt gezocht.

Met dit antwoord neemt de **voorzitter** geen genoegen. De frustratie van de bewoners wordt mede gevoed doordat de bedrijfsprocessen zijn gecheckt bij de bedrijven die op de lijst staan. Kunnen dan ook andere ondernemingen worden betrokken in het komende onderzoek om te bezien of gewijzigde bedrijfsprocessen potentieel oorzaak zijn? Gemeente en onderzoeker zeggen dat toe. Hoe staat de DCMR daarin?

DCMR: In het systeem is te zien wat bedrijven doen en met welke middelen. Wat zijn de activiteiten en zijn die te relateren aan dit probleem?

Kan er ook worden teruggekeken in de tijd? Ergens in 2015 is iets gebeurd.

Op deze vraag wordt niet ingegaan omdat direct daarna een volgende wordt gesteld.

Er wordt gezegd dat vleesvliegen eitjes op vlees leggen. De vleesverpakkingen komen bij SUEZ terecht.

KAD; De redenering klinkt logisch. Hoewel plastic niet de natuurlijke ontwikkelingsplek voor vliegen is, zal dit nu wel worden onderzocht.

Wordt er dan ook in Delfgauw gekeken, vraagt de **voorzitter**. Het gaat dan niet om wie het doet, maar om het controleren van de totale keten: wellicht ligt het probleem bij een aanleverende partij.

Zijn er maden bij SUEZ gevonden?

KAD; Nee, niet op basis van de bemonstering na de explosie in mei.

In hoeverre is het een gevaar volksgezondheid?

KAD: Van vliegen is bekend dat ze ziekteverwekkers kunnen overbrengen. Het risico wordt groter naarmate het aantal vliegen toeneemt. Gevaar is nooit uit te sluiten.

Kunnen het KAD en de DCMR samenwerken richting bedrijven? Het KAD lijkt kritischer richting SUEZ dan de DCMR.

KAD: Wij kunnen ondernemers adviseren. Bij SUEZ is het KAD welkom, net als bij andere bedrijven.

DCMR: Er zijn korte lijnen met het KAD, net als met Stadsbeheer-Toezicht & Handhaving.

Tijdens een rondleiding bij SUEZ afgelopen zomer werd gesproken over de mogelijkheden van koelen tot min vijf graden. Daar kunnen de vliegen tegen.

SUEZ: Dit geldt voor specifieke situaties. SUEZ onderzoekt of dit werkt.

Hoe wordt op de terminals omgegaan met scheepsafval?

DCMR: Een aantal bedrijven is gespecialiseerd in scheepsafval. AVR is gespecialiseerd in verbranding van huisafval. Op de Montrealweg tussen Rozenburg en Spijkenisse is een bedrijf gespecialiseerd in Scheepsafval. Op de Bunschoterweg wordt bunkerolie verwerkt. Wat er in de buurt zit, heeft er dus niets mee te maken, wat er wel mee te maken heeft, zit niet in de buurt. Desondanks wordt dit punt in de nieuwe inventarisatie wel meegenomen.

Conclusies en aanbevelingen

De partij nemen dit serieus. De bewoners zijn nu bijgepraat, maar de aandacht stopt niet.

- Verder onderzoek door deskundigen en door de DCMR.
- Uitbreiding onderzoeksgebied.
- De bedrijfsprocessen die elders oorzaak kunnen zijn, worden er ook bij betrokken.

- Bewoners en ondernemers moeten aan de slag in de werkgroep.
- De komende periode zijn er interactieve bijeenkomsten waarin ieder een rol heeft.
- De op deze avond gemaakte afspraken betekenen dat iedereen aan de slag moet.
- De bewoners wordt geadviseerd de onderzoeksvragen niet op bijeenkomsten als deze te bespreken, maar deze al in de werkgroep met de deskundige door te nemen.

Haast is geboden. In april moet er een pakket maatregelen liggen waarmee ieder vooruit kan.

De gemeente Rotterdam gaat afvalcoaches inzetten. Adviezen moeten voorkomen dat handhaving nodig is.

De **voorzitter** verontschuldigt zich dat hij de vragen over geuroverlast heeft afgekapt. Vanavond echter ging het specifiek over de vliegen. In kleiner comité kan over de andere onderwerpen worden doorgepraat.

Tot besluit zijn er twee vragen/ opmerkingen vanuit de zaal:

Er is vanavond gesproken over een bewonersplatform in oprichting voor Heijplaat, voor alle relevante lopende zaken. Een dertigtal mensen is eerder dit jaar al bijeengewees. De ervaringen waren positief. Alle aanwezigen worden uitgenodigd zich aan te sluiten om de krachten te bundelen.

Gaat Rotterdam ook door met het schoonmaken van de straten: er ligt veel vogelpoep, die ook vliegen kan aantrekken.

SB De monitoring gaat door. Als daarbij vogelpoep wordt aangetroffen, wordt dat opgeruimd.

De **voorzitter** benadrukt dat bewoners zelf ook een taak hebben in het schoonhouden van hun wijk. Het accent is op deze avond gelegd op wat instanties kunnen doen en op onderzoek, al was het maar om te voorkomen dat de suggestie werd gewekt dat de bewoners de oorzaak van de vliegenoverlast zijn.

3. Sluiting

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de bijeenkomst om 21.00 uur.